

Το Κυπριακό Πρόβλημα και το Βελγικό Μοντέλο

Οι δηλώσεις του θριαμβευτή των Τουρκικών εκλογών κ. Ερτογάν για το Κυπριακό πρόβλημα επανέφεραν στο προσκήνιο και πάλι το Βελγικό μοντέλο, παρά το γεγονός ότι ο ίδιος υπαναχώρησε. Πρέπει να σημειωθεί ότι και στο παρελθόν όταν είχε συζητηθεί το εν λόγω μοντέλο υπήρξαν αξιωματούχοι και στην Κύπρο και στην Ελλάδα που δεν το αντίκρισαν αρνητικά. Βασικά στοιχεία του Βελγικού μοντέλου αναμένεται ότι θα εμφανισθούν και στο σχέδιο που προτίθεται να καταθέσει ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ.

Για το θέμα αυτό είχα ασχοληθεί και στο παρελθόν. Κρίνω σκόπιμο να επανέλθω. Θα πρέπει ευθύς εξ αρχής να λεχθεί ότι είναι σημαντικό να αξιοποιούνται οι εμπειρίες άλλων χωρών. Αυτή η αξιοποίηση όμως θα πρέπει να γίνεται κάτω από δύο προϋποθέσεις ότι θα λαμβάνονται επαρκώς υπ' όψιν: (α) οι διαφορές και οι ιδιαιτερότητες που χαρακτηρίζουν τις διάφορες χώρες, και (β) όχι μόνο οι θετικές εμπειρίες αλλά και οι αρνητικές.

Αναμφίβολα η κάθε χώρα και η κάθε περίπτωση έχει τις δικές της ιδιαιτερότητες. Ως προς την υιοθέτηση του Βελγικού μοντέλου για την Κύπρο υπογραμμίζεται ότι μια τέτοια προσέγγιση είναι τουλάχιστον ανεπαρκής. Μεταξύ άλλων, επισημαίνονται τα ακόλουθα:

(1) Στην Κύπρο δεν υπήρχαν ποτέ δύο ζώνες με σχεδόν αμιγείς πληθυσμούς. Η υφιστάμενη κατάσταση είναι αποτέλεσμα της Τουρκικής εισβολής του 1974 και της εθνοκάθαρσης που ακολούθησε. Η Ελληνική πλευρά έχει αποδεχθεί τη διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία ως ύστατη υποχώρηση για αποκατάσταση της ακεραιότητας της Κύπρου αλλά δεν έχει αποδεχθεί τη μόνιμη διαίρεση της Μεγαλονήσου σε δύο αμιγείς περιοχές με εγγυημένες πλειοψηφίες.

(2) Στην περίπτωση του Βελγίου δεν υπήρχε και δεν υπάρχει παρέμβαση από την Γαλλία ή την Ολλανδία ή από άλλες ξένες δυνάμεις. Αντίθετα στην Κύπρο το

κυρίαρχο στοιχείο του προβλήματος είναι τα επεκτατικά σχέδια ενός ισχυρού γείτονα, της Τουρκίας. Ουδείς αρνείται την ύπαρξη διακοινοτικής διάστασης στο Κυπριακό πρόβλημα αλλά αυτή δεν αποτελεί το κυρίαρχο στοιχείο. Υπενθυμίζεται ότι στις παραμονές του πραξικοπήματος και της Τουρκικής εισβολής είχε σημειωθεί σημαντική πρόοδος στις ενισχυμένες διακοινοτικές συνομιλίες και προβλέπετο συμφωνία εφ' όλης της ύλης μεταξύ των δύο πλευρών. Η ματαίωση της αναμενόμενης συμφωνίας ήταν αποτέλεσμα εξωτερικών επεμβάσεων και επιβουλών από τις οποίες η Κυπριακή Δημοκρατία εξακολουθεί να υποφέρει.

(3) Οι πληθυσμιακές αναλογίες και πάλι δεν παρουσιάζουν καμιά αντιστοιχία. Στο Βέλγιο οι Γαλλόφωνοι αποτελούν γύρω στο 35% του πληθυσμού και οι Φλαμανδοί πέραν του 55%. Στην Κύπρο, ενώ πριν από το 1974 η αναλογία ήταν 80% Ελληνοκύπριοι και 18% Τουρκοκύπριοι, σήμερα παρά την εγκατάσταση πολλών εποίκων από την Τουρκία, οι Ελληνοκύπριοι εξακολουθούν να αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία: 75% Ελληνοκύπριοι, 11% Τουρκοκύπριοι και 14% έποικοι. Είναι προφανές ότι όσο περισσότεροι έποικοι επαναπατριστούν τόσο μεγαλύτερο θα είναι το ποσοστό των Ελληνοκυπρίων στη Μεγαλόνησο.

(4) Παρά τις προστριβές που είχαν κατά καιρούς οι δύο κοινότητες του Βελγίου, η πολιτική οικολογία της χώρας ήταν τέτοια που ποτέ δεν υπήρξαν αιματηρές συγκρούσεις. Παρά ταύτα οι τροποποιήσεις στο σύνταγμα τα τελευταία χρόνια ήταν προς την κατεύθυνση της περαιτέρω αυτονομίας των περιοχών και των κοινοτήτων. Ένα από τα λίγα εναπομείναντα ενοποιητικά στοιχεία είναι το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, όμως δεν αποτελεί έκπληξη ότι σήμερα στο Βέλγιο υπάρχει η πιθανότητα διάσπασης του εν λόγω Ταμείου. Το έγκυρο Αγγλικό περιοδικό *Economist* όταν αναφέρεται στο θέμα της πολιτειακής κατάστασης στο Βέλγιο χρησιμοποιεί συνήθως ειρωνική και κάποτε δηκτική γλώσσα: Η ΕΕ, που είναι δεσμευμένη με την ιδέα της όλο και πιο ολοκληρωμένης ενοποίησης των λαών της Ευρώπης, έχει το αρχηγείο της σε μια χώρα όπου οι δυο κύριες κοινότητες κινούνται όλο και πιο μακριά η μια από την άλλη (π.χ. *The Economist*, 7 Ιουλίου, 2001, *The Economist*, 5 Οκτωβρίου, 2002).

Καταλήγοντας, είναι σημαντικό να τονισθεί ότι οι περιπτώσεις του Βελγίου και της Κύπρου έχουν πολύ περισσότερες διαφορές παρά ομοιότητες. Και ούτως ή άλλως το Βελγικό μοντέλο δεν θεωρείται ως ένα πετυχημένο πρότυπο. Επιπρόσθετα, έχει ήδη λεχθεί ότι τα τελευταία χρόνια η χώρα αυτή οδηγείται σταδιακά αλλά σταθερά στη διάσπαση. Εξ ορισμού λοιπόν το μοντέλο αυτό δεν προσφέρεται για την περίπτωση της Κύπρου – περίπτωση, όπου το κυρίαρχο στοιχείο είναι οι επεκτατικές διαθέσεις της Τουρκίας. Είναι λοιπόν τουλάχιστον περίεργο που αξιωματούχοι από την Κύπρο και την Ελλάδα εκφράζονται για την εφαρμογή του Βελγικού μοντέλου στη Μεγαλόνησο.

Είναι προφανές ότι η ΕΕ, οι ΗΠΑ και ο διεθνής παράγοντας γενικά θα προτιμούσαν να πραγματοποιηθεί η ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ένωση ταυτόχρονα με την επίλυση του Κυπριακού προβλήματος ή τουλάχιστον την επίτευξη ουσιαστικής προόδου. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια είναι αναμενόμενο να συζητούνται διάφορα μοντέλα καθώς και ιδέες. Από την άλλη θα πρέπει η Ελληνική πλευρά να καταστήσει σαφές προς πάσα κατεύθυνση ότι ο δρόμος για την επίλυση του Κυπριακού προβλήματος μπορεί να ανοίξει μόνο εάν η Τουρκία αποφασίσει να σεβασθεί την ανεξαρτησία και εδαφική ακεραιότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Με το σκεπτικό αυτό υπογραμμίζεται ότι για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των Τουρκοκυπρίων καθώς και της συμμετοχής τους στη δομή της εξουσίας και στην απόλαυση των καρπών της ανάπτυξης δεν υπάρχει κανένας λόγος για τη δημιουργία νέου κράτους. Αντίθετα, η συνέχεια της Κυπριακής Δημοκρατίας αποτελεί αναγκαία, αν και όχι επαρκή, προϋπόθεση για δημιουργική παρουσία στο Ευρωπαϊκό και διεθνές πεδίο.